

De Voorzitter sluit daarna de vergadering.

Zooals we na den vorigen oorlog de geroofde bryozoeëncollectie van Pergens terughaalden, zoo halen we

en de mieren- en de phoriden-collectie terug als..... de bommenregen op Duitschland tenminste dit cultuurged niet heeft vernietigd. W.

* De Franschman Jan Henri Fabre (1823—1915) was de vader der moderne entomologic.

LASIUS UMBRATUS NYL. ¹⁾

(Voorloopige mededeeling over de mierenfauna van de Belgische Maasvallei III)

door Jos. v. Boven.

A. Voorkomen.

Deze dikke, wasgele mier, iets grooter dan de algemeen bekende gele weidemier, *Lasius flavus*, geniet nog steeds de reputatie, dat ze zeldzaam is. Toch blijkt uit waarnemingen van verscheidene onderzoekers, vooral in de laatste jaren, dat dit niet zoo is. De oorzaak echter van haar vermeende zeldzaamheid ligt in het feit, dat haar nesten zeer diep liggen.

Westhoff (Natura 1941, Oct.) zegt zelfs, dat haar nesten vaak een meter diep onder den grond zitten, „doch ze wandelt nogal eens in troepen in muizen-gangen, tusschen de wortels van Haarmos (*Polytrichum*), op zoek naar wortelluizen, bij welke gelcgenheid ze ook door ons gehark verrast werden”. Een jaar later, zegt hij in een artikel over zijn onderzoek naar de verspreiding en nestoecologie van de mieren in de Nederlandsche bosschen, „dat hij met zijn harkmethode de werksters gewoonlijk aan het licht bracht, omdat ze zich overdag dicht onder de oppervlakte houden, waarschijnlijk terwille van de wortelluizen.... Zij loopen dan in muizen-gangen en graven zelf uitgebreide gewelven in de wortellaag van het mos *Polytrichum*”. De nesten zelf vond hij echter niet, zocht er ook niet naar, want dit zou te veel tijd kosten.

Quispel (1941) is niet zoo zeker, dat *Umbratus* overdag zoo dicht onder de oppervlakte zit en een van de redenen, waarom het hem niet mogelijk is uitvoerig op de oecologie van deze soort in te gaan is, dat hij niet zeker is, of hij geen nesten over het hoofd heeft gezien. „De door mij gebruikte methode”, zoo zegt hij op blz. 25, „is nl. alleen geschikt voor soorten, welke dicht onder het oppervlak leven. Daar deze soort slechts 's nachts aan de oppervlakte komt, zijn mijn overdag verzamelde gegevens niet volledig en mag ik er geen gevolgtrekkingen uit maken.”

Zelf (1942) mocht ik in verband met nieuwe vindplaatsen van den langhoornigen knotskever (*Claviger longicornis* Müll.) in de omgeving van Roermond opmerken, dat de nesten van *Umbratus* moeilijk te vinden waren en het meestal toeval was, als men crop stootte. Wel gaf ik toen aan, dat in de lente de nesten meer

aan de oppervlakte lagen dan in den zomer en dat dus het vroege jaargetijde het meest geschikt was, om deze nesten te onderzoeken.

Als vindplaatsen voor *L. umbratus* vindt men in de literatuur bosschen met een humusrijken ondergrond. Wasman (1891) vermeldt haar ook van moerassige heide; zelf vond ik haar verschillende malen op onze Midden-Limburgsche heidegronden en eenmaal in drogen zandgrond onder een steen. In dit nest werden ook 6 knotskevers (*longicornis*) gevonden (v. Boven 1942).

Stärcke (1944) noemt haar waarschijnlijk algemeen, vooral in de diluviale- en oudere gronden en ook in paddenstoelen.

Bij het onderzoek van de Belgische Maasvallei in de afgelopen maanden, stond vanzelfsprekend ook deze mier in mijn belangstelling. Ondanks ijverig zoeken, waren de resultaten uiterst poover. Ofschoon ik in de uitgestrekte loofbosschen van Godinne vele dagen lang zocht en den zwaar bemosten ondergrond niet alleen omharkte, maar ook diep onderzocht, vond ik nooit *Lasius umbratus*, wel *Stenamma Westwoodi*. In Burnot aan de andere zijde van de Maas gelegen, vond ik slechts één nest, langs een stil paadje voor een kerkhof. Ik werd hierop opmerkzaam gemaakt door een bruiloftsvlucht, die juist plaats vond. (5-VIII-44).

Wel vond ik in Burnot op verschillende dagen veel gevleugelde en ongeveugelde ♀♀, waaruit dus bleek, dat er meerdere nesten in de buurt waren.

B. Levenswijze.

De levenswijze van *Lasius umbratus* behandelt Dr. Stärcke in zijn: „Retouches sur quelques fourmis d'Europe II” T. v. E. 1937). Deze onderzoeker observeerde twee jaren lang een *umbratus*-kolonie in een kunstnest van Krausse, d.i. een open glazen schaal, waaromheen een rand met olie loopt. Daardoor worden de mieren verhinderd om te ontsnappen. Zooals bekend is, dringt de olie in de tracheën en doodt de mier vrijwel onmiddellijk. Iederen avond tegen tien uur verschenen de werksters in grooten getale aan de oppervlakte en verspreiden zich dan in alle richtingen op zoek naar voedsel. Ook in de vrije natuur nam hij waar, dat ze tegen zonsondergang het nest verlieten. De gevoerde insecten werden op deze avondwandelingen naar de larvenkamers getransporteerd. De werksters zelf namen alleen suiker, honig en sappen van sommige champignons, zoals *Boletes* en *Amanita Muscaria*.

Volgens Westhoff is het melken der wortelluizen de hoofdbron van hun voedsel.

Goetsch daarentegen is, in zijn boek „Vergleichende Biologie der Insectenstaaten” een heel andere meening toegedaan. Een „Arbeits-Gemeinschaft von docenten und studenten” telde al de bewoners van verschillende *Lasius flavus* nesten en vervulde deze gegevens nog met verschillende steekproeven. Een gedeelte van deze onderzoeken toont onderstaande tabel.

Nest	Datum	♀	Gevleugelde wijfjes		Werksters		Aphidae en Coccidae
			Larven en Poppen	Imago's	Larven en Poppen	Imago's	
I	9-5-'38	1			4149	34215	42
II	13-6-'38	1	1698		4226	32592	54
III	15-7-'38	1		313	7175	23309	22
IV	12-8-'38	1			5677	46633	5